

**НОРИЦЯ ВОДЯНА МАЛА (*ARVICOLA TERRESTRIS SCHERMAN SHAW*) В
БІОТОПАХ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ
«СКОЛІВСЬКІ БЕСКИДИ»**

Ключові слова: біотоп, кормовий столик, пастко-доба, ареал, гніздова камера, кладова камера

Серед мишоподібних гризунів західних областей України нориця водяна мала (повх) за літературними [1, 2, 5] матеріалами характерна для Передкарпатських регіонів високогір'я Карпат [6, 7, 8]. Відлови мишоподібних гризунів нами були проведені в біотопах лісництв національного природного парку «Сколівські Бескиди», який створений згідно з Указом Президента України № 137/59 від 11 лютого 1999 року і підпорядкований державному комітету лісового господарства України.

Згідно з фізико-географічним районуванням територія парку знаходиться в межах Передкарпатської височинної області Українських Карпат. Площа парку 35684 га охоплює Дрогобицький, Сколівський, Турківський адміністративні райони. У постійному користуванні парку знаходиться 24702 га землі.

Матеріал і методика досліджень

Відлови мишоподібних гризунів та обробка зібраного нами матеріалу були проведені в трьох типах біотопів п'яти лісництв. За час роботи з квітня 2004р. по жовтень 2005 р. виконано 6300 пастко-діб і здобуто 382 екз. мишоподібних гризунів та проведено 5 розкопок нір нориці водяної малої. Живлення гризунів вивчали за погризами рослин та аналізу залишків корму на кормових столиках, а також залишках корму у кормових камерах нір нориці водяної малої. Опрацювання та обробку зібраного матеріалу проводили згідно методики описаної в літературі [3, 4].

Результати дослідження і їх обговорення

В межах свого ареалу нориця водяна мала на території НПП зустрічається разом з іншими близькими по екології видами гризунів такими як: нориця польова (*Microtus arvalis* Pall.), нориця підземна (*Microtus subterraneus* de Selys Longch). Відлови мишоподібних гризунів були проведені у весняно-літньо-осінній сезони 2004 – 2005 рр. у 7 біотопах Майданського та у 5 біотопах Підгородцівського лісництв. За час роботи крім інших звірків було здобуто 27 особин (15 ♂♂ і 12 ♀♀) нориці водяної малої (табл.). Так, у біотопі с-г луки (535 м над рівнем моря) Майданського лісництва, який межує із с-г угіддями, влітку 2004 р був відловлений самець цього виду (2,8 %), а також 18 особин (51,5 %) нориці польової та 16 звірків (45,7 %) нориці підземної. Восени цього ж року на інших луках (570 м над рівнем моря) Майданського лісництва здобуто 2 особини цього виду (20,0 %) та 5 (50,0 %) звірків нориці польової і 3 екз. (30,0 %) нориці підземної.

Влітку 2005 р. в біотопі парку (525 м над рівнем моря) Підгородцівського лісництва в якому переважають бук і ялина, кущі бузини і калини та багатий трав'яний покрив, відловлено 2 самки нориці водяної малої (14,4 %), 4 екз. (28,5 %) нориці рудої, 3 екз. (21,5 %) нориці підземної, норицю північну, норицю польову, мишака жовтогрудого, мишку польову та мишу

ЗООЛОГІЯ

звичайну.

Влітку 2005 року на луках с-г угідь цього ж лісництва (665 м над рівнем моря) неподалік від полів із с-г культурами буряка, картоплі, моркви та багатой трав'янистої рослинності (щавель горобинний, молочай звичайний, костриці лучна і червона, конюшина лучна, конюшина повзуча та інші) відловлено 28 особин полівки водяної малої (18 ♂♂ та 10 ♀♀), а восени цього ж року у названому біотопі – 12 екз. (60,0 %) нориці водяної малої (7♂♂ і 5♀♀), а також 4 екз. (20,0 %) нориці підземної, 3 екз. (15,0 %) нориці польової та 1 екз. (5,0 %) мишки польової. Нориця водяна мала в місцях свого поселення рие неглибокі нори (10-13 см), які згодом набувають складної будови, з підземними ходами, гніздовими камерами, кладовими для зберігання корму (рис.).

Таблиця

Морфометричні показники ♂♂ і ♀♀ нориці водяної малої (*Arvicola terrestris scherman* Shaw) в біотопах НПП «Сколівські Бескиди» за 2004-2005 рр.

№пп	Дата відлову	P	L	Ca	PL	Au	Лісництво
♂♂							
1	22.09.04	13,8	75,4	24,2	18,7	7,2	Майданське
2	10.06.05	16,3	83,0	38,0	22,0	8,0	Підгородцівське
3	19.06.05	27,0	94,0	48,0	22,0	9,0	Підгородцівське
4	29.08.05	27,0	95,0	46,0	23,0	8,0	Майданське
5	19.06.05	35,1	97,0	48,0	22,0	8,0	Підгородцівське
6	10.06.05	31,2	102,0	46,0	23,0	9,0	Підгородцівське
7	10.06.05	33,5	108,0	48,0	23,0	12,0	Підгородцівське
8	10.06.05	55,0	111,0	67,0	22,0	5,0	Підгородцівське
9	10.06.05	31,0	115,0	47,0	24,0	10,0	Підгородцівське
10	10.06.05	56,7	122,0	58,0	22,0	12,0	Підгородцівське
11	19.06.05	59,5	126,0	66,0	24,0	13,0	Підгородцівське
12	19.06.05	63,2	130,0	60,0	24,0	10,0	Підгородцівське
13	19.06.05	72,2	135,0	53,0	25,0	12,0	Підгородцівське
14	22.09.04	76,7	150,3	68,3	25,0	13,8	Майданське
15	19.06.05	111,5	160,0	75,0	23,0	5,0	Підгородцівське
♀♀							
1	22.09.04	12,8	78,3	31,4	18,7	5,0	Майданське
2	10.06.05	35,7	92,0	43,0	22,0	12,0	Підгородцівське
3	10.06.05	35,7	92,0	48,0	22,0	12,0	Підгородцівське
4	19.06.05	37,5	93,0	47,0	23,0	8,0	Підгородцівське
5	10.06.05	39,5	100,0	48,0	23,0	13,0	Підгородцівське
6	19.06.05	35,0	102,0	50,0	21,0	11,0	Підгородцівське
7	10.06.05	43,7	110,0	55,0	24,0	11,0	Підгородцівське
8	19.06.05	47,4	127,0	58,0	26,0	12,0	Підгородцівське
9	10.06.05	60,7	130,0	65,0	25,0	7,0	Підгородцівське
10	19.06.05	63,0	140,0	55,0	22,0	10,0	Підгородцівське
11	10.06.05	75,0	140,0	85,0	24,0	-	Підгородцівське
12	10.06.05	87,2	142,0	72,0	27,0	12,0	Підгородцівське

Гніздова камера знаходиться на глибині 13-13 см, гніздо вимощене м'якою, сухою травою. У кормових камерах зберігаються коренеплоди моркви, картоплі, буряка, частини кореневищ різних рослин, які згодом нею використовуються.

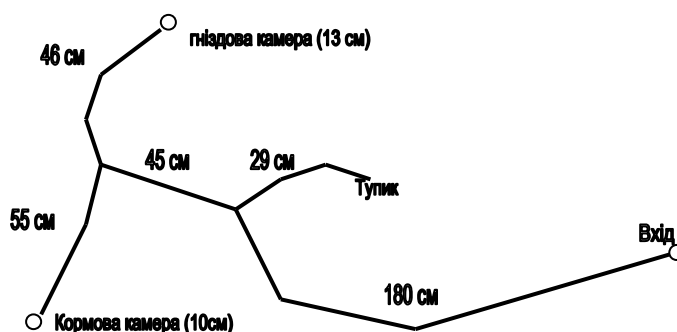

Рис. Схема норі нориці водяної малої

Автор статті висловлює щирю подяку науковому керівникові Б. Р. Пилявському за надану консультативну допомогу та старшому науковому співпрацівникові НПП «Сколівські Бескиди» П.Б. Хоєцькому за сприяння у проведенні відловів на території парку.

Висновки

1. Аналіз зібраного матеріалу показав, що серед мишоподібних гризунів, відловлених в біотопах двох лісництв Національного природного парку «Сколівські Бескиди», нориця водяна мала (*Arvicola terrestris scherman* Shaw) зустрічається разом з близькими по екології гризунами.
2. Нориця водяна мала має складну систему нір на глибину 10-13 см. з гніздовою та кормовими камерами.

1. Загороднюк І., Покин'череда В., Киселюк О., Довганич Я. Теріофауна Карпатського біосферного заповідника. К.: Інститут зоології НАН України, 1997. – 60 с.
2. Киселюк О.І. Еколого-морфологічні особливості двох видів нориць роду *Arvicola* (Rodentia, Arvicolidae) фауни Східних Карпат. – Вестник зоології. – 1997. – №5. – С. 86-89.
3. Ларина Н.И. Методика полевых исследований наземных позвоночных. – Саратов, 1968. – 58 с.
4. Новиков Г.А. Полевые исследования по экологии наземных позвоночных. – М.: Советская наука, 1953. – 502 с.
5. Полушина Н.А., Кушнірук В.А. До систематичного положення і екології малого водяного шура, *Arvicola terrestris scherman* Shaw // Вісник Львівського ун-ту. – Сер.Біол. – 1962. – Вип. 1. – С. 83-91.
6. Сокур І.Т. Ссавці фауни України та їх господарське значення.- К.: Держучпедвидав, 1960. – 211 с.
7. Татаринов К.А. Звірі західних областей України. Екологія, значення, охорона. - К.: Вид-во АН УРСР, 1956. – 188 с.
8. Татаринов К.А. Фауна хребетних заходу України. – Львів: Вид-во Львівського ун-ту, 1973. – 254 с.

Stetsula N.O.

Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University, Ukraine

**ARVICOLA TERRESTRIS SCHERMAN SHAW IN AREAS NATIONAL NATURAL PARK
«SKOLIVSKI BESKYDY»**

In this work the question of catching mouse-like rodentia in 12 areas of Majdanskogo and Pidgorodtssivskogo foresties National Natural Park "Skolivski Beskydy" is observed from April 2004 till Oktober 2005.

The analysis of the collective material showed that in 12 areas of Majdanskogo and Pidgorodtssivskogo foresties *Arvicola terrestris scherman* Shaw is only in the meadows of this foresties which are situated on different altitude.

The greatest of *Arvicola terrestris scherman* Shaw is registrated at the end of summer in 2005 in meadow's areas Pidgorodtssivskogo foresty with rich grassy cover that bordered with agriculturat plants.

On the meadows except *Arvicola terrestris scherman* Shaw we can find and some representatives of mice family.

Key words: biotop, ,mouse-like, natural habitat, bird house.

Рекомендує до друку
В.І. Кваша

Надійшла 31.01. 2006

